

Romantismus v české literatuře-Karel H. Mácha

-romantismus nebyl moc populární- vlastenectví vedlo

-char. Prvky romantismu

K. H. Mácha

-život a smrt

-romantická téma

Díla: kat (Václav a Kat), Márinka(kontrast), **pocítky krkonošské**, cikáni, Maj (dej u vseho co máme napsané)

Maj: postavy, děj, struktura a časoprostor, kritika a 8 prvních veršů

Romantismus v české literatuře

- 30. a 40. léta 19. století = 3. fáze NO
- Nejdůležitější téma = **vlastenectví**

Např.:

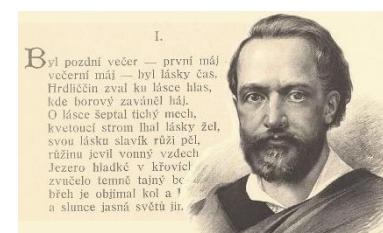
,Sladkou rozkoš srdce cítí, / když slyším jméno: Vlast': / V ní jsem zrozen, v ní chci dlíti, / v ní snesu slast' i strast'. / Vlasti, věčné drahé jméno, / v řeči vlastenské bud' ctěno!‘

- Texty ovlivněné evropským romantismem byly výjimkami.

Národní obrození, čestina se zase "oprašuje", začíná se dále rozvíjet (Žadnej českej stát v tuto dobu není)

Spleen je jeden ze znaků romantismu. K situaci se to nehodí, autoři jsou naopak optimističtí a tomuto evropskému romantismu se vyhýbají

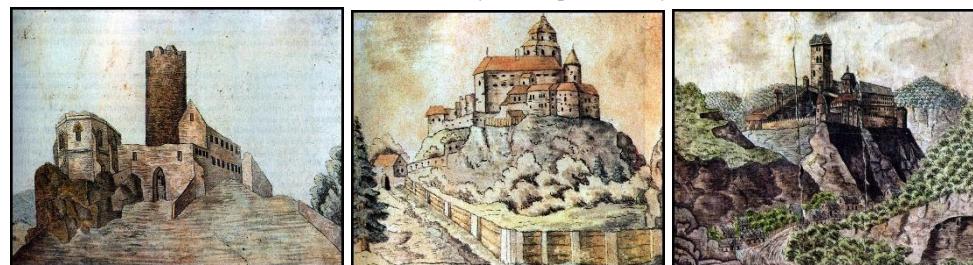
Karel Hynek Mácha (1810-1836)

Video o Máchovi [ZDE](#)

- Praha
- práva studoval práva, ale měl čas na jiné koníčky (níže)
- četba, kreslení
- cestování a toulkách přírodou (okolí Prahy, Krkonoše, nejdál v Itálii)
- středověk - oblíbené období

Oblíbený motiv právě hrady, atd.

Koníčky a zájmy

- ochotník v Kajetánském divadle

Další věci

- Lori Šomková
- Litoměřice – advokátní praktikant
- narození syna (Lori stále v Praze, příprava svatby)
- požár v Litoměřicích - umírá v den připravované svatby – cholera?
- pohřben v Litoměřicích, 1939 převoz do Prahy

pomáhal hasit na tom požáru, myslí si že z toho dostal zápal plíce, ve skutečnosti pak zemřel na cholelu (poslední oběť cholery o které víme)

DÍLO

Jediný pravý romantik v české literatuře.

Bylo národní obrození, každý jiný psal o slávách čech

N => Č (básně o české minulosti, vlastenecká téma) Německy > Česky

Později nespokojenost s dobou => osamění, protiklad snu a skutečnosti = romanticismus

Kat – zamýšlený 4dílný román

Křivoklad – 1. část

Děj **Křivokludu** se odehrává na sklonku vlády Václava IV. O této době se ale mnoho nedovídáme. Klíčové jsou osudy **kata**, který je královým pobočníkem, a samotného panovníka. Krále **Václava IV.** zajala odbojná šlechta a vězní ho na Křivoklátě. Postavení kata je ještě horší. Ví, že je levobočkem posledního Přemyslovce, a přesto musí vykonávat tu nejopovrhovanější práci. Obou jim chybí svoboda

Obrazy ze života mého – soubor povídek - cyklus básnických próz (próza s básnickými prvky, slovy)

Márinka

- Jedna z povídek souboru
- Márinka = ideál krásy x prostředí chudoby

líčena jako nádherná žena, mácha se inspiroval obrazem níže

Přečtěte text a napište, proč jsem k němu přidala portrét mladé ženy?

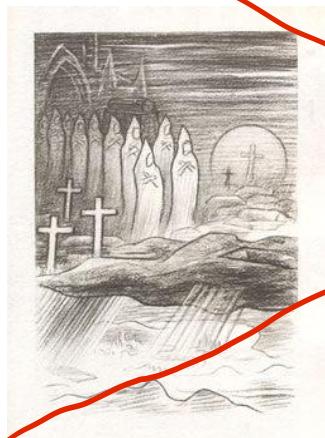
Stál jsem v malém pokojíku. Na měkkém sedadle, hlavu v ruku opřenou, seděla ona. Ano, to byla ona! – to byla Marinka! – Kdo viděl Goethovu Mignonu od Schadowa malovanou? – Tak byla Marinka, rovně tak! (...)

Černé, prosté vlasy padały w těžkých kadeřích kolem bledého, vyzáblého obličeje, který znak veliké krásy nesl, na bílý čistý šat, jenž nahore až ke krku zapiat, dole až k malé lehounké nožce dosahoval, vysokou, štíhlou jevě postavu. Černý opasek svíral outlé tělo a černá sponka přepínala krásné, vysoké bílé čelo. Nic ale nedosáhlo krásy plamenných černých, hluboko pod čelem ležících očí; ten výraz smutku a touhy žádné pero nenaznačí.

Děj se odehrává v Praze, líčeno v první osobě

Vypravěč jde po praze a potká nádhernou ženu, zjistí její adresu a navštíví ji. Dílo představí kontrast její krásy a dokonalosti a její chudoby. Po nějaké době ji chce znova navštívit ale ona je už v hrobě.

Pout' krkonošská

Vyhledej, co z textu zobrazil malíř ve své ilustraci:

~~Mladý hrdina putuje ke Sněžce, na jejímž vrcholu nachází klášter, ve kterém přebývají mniši. Kromě živých a mrtvých mnichů jsou tu i mniši, kteří jednou za rok vstávají z hrobů. Nemohou sice opustit klášter, ale vidí kvetoucí jarní přírodu za jeho zdmi. Jejich postavení je natolik zoufalé, že řada z nich raději zvolí věčnou smrt. Ke stejné volbě se odhodlá i poutník...~~

Cikáni - typičtí hrdinové romantismu protože mají rádi svobodu

Román Cikáni se odehrává v okolí Kokořína. Složitý děj částečně připomíná Máchův Máj (např. zhýralý otec svede milou vlastního syna). Postavy Cikánů jsou typickým symbolem romantických vyděděnců.

Máj

= vrchol tvorby

Lyricko-epická báseň (naprostá většina je lyrická)

Sestřih videí z filmu Máj

Rozbor

Stavba:

Dokáze Členěný jako hudební dílo (má zpěv a mezihru <<intermezzo>>)

1. zpěv - Jarmila se dozví o popravě milého, popis přírody, tragédie Jarmily

2. zpěv - Vilémovy úvahy před smrtí

1. intermezzo - poslední pohřbený střejí popraviště - těší se na vystrídání, sbor duchů

3. zpěv - Vilémova poprava = naplnění tragédie, láska k vlasti

2. intermezzo - loupežníci truchlí nad smrtí svého pána

4. zpěv - autor se vrací na popraviště, připomíná tragické osudy Viléma a Jarmily, závěrečné zvolání: „*Hynku! Viléme!! Jarmilo!!!*“

Časoprostor - kde a kdy je děj

Časoprostor u máje: u Máchova jezera, středověk, délka děje zhruba 7 let

Znaky romantismu:

- obraz přírody- barvitost, citová působivost, kombinace pastelových barev (*modrá a bílá, zelenoružová..*)
- využití kontrastu v rovině tématické (život x smrt), i jazykové („*na tváři lehký smích, hluboký v srdci žal*“)
- subjektivizace (vztah básníka a lyrického hrdiny)
- tajemství- nadpřirozenost, neznámý původ
 - příběh o tragické lásce
 - boj o svobodu
 - hrdina je opovrhovaný společností (čeká na popravu)

Básnické vyjadřovací prostředky (zvláštní dokument)

Do Máchovy smrti byla kritika na Máj velmi negativní

Později pozitivní kritika, jeho “fanclub”
Májovci

Kritika:

J.K.Tyl: “*P. Mácha jest básník - to mu nikdo odplízati nesmí, každý jeho verš jesti povzdech z nejtajnějších hlubin rozbořené, rozjetřené duše - avšak přece bych rád temné zvuky harfy jeho jinák slyšel zvučeti, jinák, alespoň za věku našeho ne tak nečešky.*”

Tyl ho uznává jako básníka ale vytýká mu málo vlastenectví

Májovci

Josef Kajetán Tyl (1805-1856)

miláček národa

aktivně se účastnil veřejného života,
obzvlášť kolem 1848

v té době jsme ještě pod rakouskem (19.
století)

nový císař trestal představitele odboje,
Tylovi zakázal působit v Praze (omezil
jeho veřejný život)

Roku 1851 byl rozpuštěn český sbor
Stavovského divadla, ve kterém Tyl
působil. S rozpuštěnými herci založil
kočovnou společnost, tam pak i zemřel.

Na jeho pohřbu nakonec byly nepřehledné
zástupy lidí, ale tenkrát když to potřeboval
tak mu nikdo nepomohl

Novinářská činnost:

Květy - národní zábavník - dodnes funguje

Vlastimil - noviny pro náročnější čtenáře

Pražský posel - politické noviny

Sedlské noviny - pro venkov

Povídky

Rozervanec - je to o Máchovi. 2 hlavní postavy, Karel a Hynek. Karel je ten vlastenec, tak jak

by to podle Tyla mělo být, Hynek je ten rozervanec, romantismus

Poslední Čech

Dekret kutnohorský

Divadelní hry

1) Ze současnosti

Fidlovačka aneb žádný hněv a žádná rvačka

Ve hře je slepý houslista Mareš který
zpíval kde domov můj, později naše
hymna

= ševcovská slavnost; hymna - František Škroup

Pani Marijánka, matka pluku

Paličova dcera Rozárka je Paličova dcera. Palič je opilec, slibí Rozárku někomu pro peníze. Rozárka se
vzepře, Palič podpálí chalupu. Rozárka uteče do Ameriky.

2) Dramatické báchorky

= Dospělá pohádka. Příběh s pohádkovými prvky zabývající se tématy jako manželství,
nevěra, honba za penězi.

Strakonický dudák

Nejvíc byl Tyl znám jako divadelník

Děj je na venkově, hlavní postava Švanda (první obr.) - titulní postava (ten dudák). Matka Švandy je Rosava (druhého obrázek). Rosava očarovala Švandovy dudy, když hrál, všichni byli šťastní. Dorotka je Švandova dívka, její otec ji nenechá si Švandu vzít protože je muzikant. Kalafuna je kamarád Švandy který s ním vyráží do světa vydělat peníze. Švanda s Kalafunou se setkají s Vociulkou, něco jako hudební manažer - chce sdílet jeho slávu, záporná postava.

3) Historické hry Psal historické hry protože to byl vlastenec, vyzdvihoval významné historické české
Cíl = postavy

Jan Hus – Hus vyjadřuje program revolučního hnutí r. 1848, vlastenectví

Žižka z Trocnova

Drahomíra a její synové aneb Krvavé křtiny – Václav a Ludmila x Boleslav a Drahomíra
Kutnohorští havíři aneb Krvavý soud – vzpoura havířů na konci 15. století

Karel Jaromír Erben (1811-1870)

Nejznámější sběratel lidové slovesnosti

Dílo:

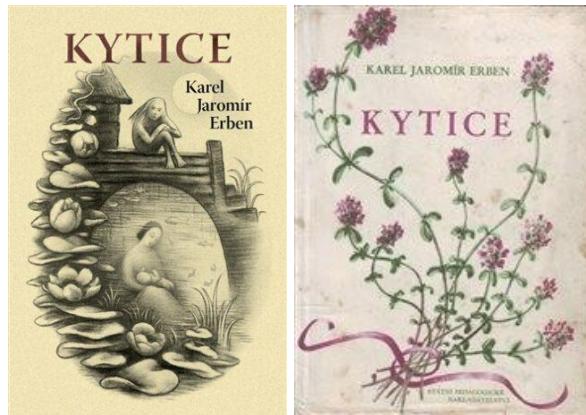
lidová slovesnost - lidové pohádky, pověsti, pořekadla, pranostiky (lidová moudrost o počasí), přísloví, říkanký, písničky a další podobné věci které se předávají z generace na generaci, většinou neznáme autora

Sto prostonárodních pohádek a pověstí slovanských v nárečích původních, České pohádky, např. Zlatovláška, Pták ohnivák a liška Ryška, Tři zlaté vlasy děda Vševeda, Dlouhý, Široký a Bystrozraký

Prostonárodní české písňe a říkadla – srovnává varianty, snaží se najít nejstarší podobu, písňe i s notami

Kytice

Sbírka 13 básní

TEXT

Křesťanská (symboly jako kříž, modlení, bible atd.) a pohanská
2 roviny: (nadpřirozené postavy jako vodník, polednice, atd.)

První báseň se jmenuje kytice. První část je o pohřbené matce jejíž hrob navštěvují její synové, a najdou list mateřídoušky který voní jako ona. Druhá část používá mateřídoušku jako metaforu pro různé příběhy které lyrický subjekt sváže do sebe.

Schéma balad:

Chyba postavy, pokání > Uvědomění si chyby, lítost, smrt

L balada = z lidové slovesnosti lyricko-epické básně s chmurným dějem a tragickým koncem. V podání erbena je spíše epická a konec není nutně tragický.

Karel Sabina (1813 – 1877)

- přítel a současník Máchův, jeho 1. obhájce účastník revoluce 1848
- vězněn a odsouzen k trestu smrti, změněno na doživotí => 8 let vězněn (1849 – 57)
- spolupracovník rakouské tajné policie (Roman)
- zemřel v bídě a v izolaci

Oživené hroby – rámcová próza

Vězeňské prostředí – olomoucká věznice 1855, mnoho osobních zážitků a zkušeností.

Postavy: Čech, Maďar, tři Italové, jeden Vídeňák- doktor

3. roviny:

svět věznice, život vězňů

2. jejich vyprávění o životě a zážitcích

3. vtipné komentáře doktora a kritika poměrů